

Від «ПМ». Пропонуємо освітянам Полтавщини розроблену фахівцями ПАНО ім. М. В. Остроградського модельну навчальну програму інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут. 5–6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти. Пропонована програма допоможе педагогам реалізувати головну ідею впровадження інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» – формування в учнів компетентностей і наскрізних умінь щодо дотримання безпеки та збереження здоров'я власного та людей навколо під час воєнного стану й надзвичайних ситуацій, безпеки в побуті, психологічного благополуччя, орієнтації в сучасному інформаційному просторі, розвитку підприємливості, фінансової грамотності, формування національної ідентичності учнів та учениць 5–6 класів.

УДК 37.016 : (373.5+614.8+35.073.5)

Міністерство освіти і науки України

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор кафедри виробничо-інформаційних технологій та БЖД, завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти ПНПУ імені В. Г. Короленка **Цина А. Ю.**

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського **Білик Н. І.**

Проект

МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ. 5–6 КЛАСИ (ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС)» ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (авт. : Дудко С. Г., Ярошенко Т. І., Калініченко І. О., Водозазька Т. В.)

Представлено модельну навчальну програму інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут. 5–6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти авторів Дудко С. Г., Ярошенко Т. І., Калініченко І. О., Водозазької Т. В. (далі – Програма), розроблену для адаптаційного циклу навчання базової середньої освіти (5–6 класи) з дотриманням вимог Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898) та урахуванням Державного стандарту початкової освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87), положень Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016), Методичних рекомендацій для розроблення модельних навчальних програм (лист Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2021 р. № 4.5/637-21). Висвітлено мету та завдання, ціннісні орієнтири і принципи, пріоритетні напрями модельної навчальної програми, подано структуру інтегрованого курсу (для 5 класу – безпека в соціумі та громадське здоров'я, психосоціальне благополуччя, добробут і підприємливість; для 6 класу – безпека і моє здоров'я, психосоціальне благополуччя, добробут і моя підприємливість), а також його очікувані результати.

Ключові слова: освіта, державна політика, педагогічні працівники, інтегрований курс, навчальна, програма, розвиток, компетентності, безпека, здоров'я, добробут, воєнний стан.

Model Curriculum «Health, Safety and Welfare. Grades 5-6 (Integrated Course)» For Institutions of General Secondary Education (Authors: S.H. Dudko, T.I. Yaroshenko, I. O. Kalinichenko, T.V. Vodolazska)

The model curriculum of the integrated course «Health, safety and well-being. Grades 5–6 (integrated course)» for institutions of general secondary education by authors S. H. Dudka, T. I. Yaroshenko, I. O. Kalinichenko, T. V. Vodolazka (hereinafter - the Program), developed for the adaptation cycle of basic secondary education (grades 5–6) in compliance with the requirements of the State Standard of Basic Secondary Education (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 30.09.2020 No. 898) and taking into account the State Standard of Primary Education (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 21, 2018 No. 87), provisions of the Concept of implementation of state policy in the field of general secondary education reform “New Ukrainian School” for the period until 2029 (2016), Methodological recommendations for the development of model curricula (letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated March 24, 2021 No. 4.5/637 -21). The purpose and tasks, value orientations and principles, priority directions of the model curriculum are highlighted, the structure of the integrated course is presented (for the 5th grade – safety in society and public health, psychosocial well-being, well-being and entrepreneurship; for the 6th grade – safety and my health, psychosocial well-being, well-being and my entrepreneurship) and its expected outcomes.

Keywords: education, state policy, pedagogues, integrated course, curriculum, development, competences, safety, health, welfare, martial law

Дудко Сергій Григорович, кандидат педагогічних наук, заступник директора Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського;

Ярошенко Таїсія Іванівна, методист відділу розвитку природничих та математичних дисциплін ПАНО ім. М. В. Остроградського;

Калініченко Ірина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти ПАНО ім. М. В. Остроградського;

Водозазька Тетяна Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітньої політики ПАНО ім. М. В. Остроградського.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ВСТУП

Представлена модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут. 5–6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти авторів Дудка С. Г., Ярошенко Т. І., Калініченко І. О., Водолазької Т. В. (далі – Програма) розроблена для адаптаційного циклу навчання базової середньої освіти (5–6 класи) з дотриманням вимог Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898) та урахуванням Державного стандарту початкової освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87), положень Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016), Методичних рекомендацій для розроблення модельних навчальних програм (лист Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2021 р. № 4.5/637-21).

Програма інтегрованого курсу спрямована на реалізацію загальної мети базової середньої освіти, яка полягає в розвитку природних здібностей, інтересів, обдарувань, формуванні компетентностей, необхідних для соціалізації та громадянської активності учнів/учениць, свідомому виборі подальшого життєвого шляху і самореалізації, продовженні навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, вихованні відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних і культурних цінностей українського народу та на реалізацію компетентнісного потенціалу й вимог до обов'язкових результатів навчання, що їх мають опанувати школярі і які визначено в Додатку 15 Державного стандарту базової середньої освіти для соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі.

Мета та завдання модельної навчальної програми

Реалізуючи засади соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі, інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» має на меті формування успішної самодостатньої особистості учня/учениці, яка володіє знаннями й практичними вміннями для збереження та розвитку здоров'я власного та навколишніх, дбає про безпеку й добробут у повсякденному житті та під час надзвичайних ситуацій і воєнного стану, поводить етично, є патріотом своєї держави, виявляє підприємливість, професійно зорієнтована.

Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» спрямовано на досягнення таких **завдань** у процесі навчання учнів/учениць:

- формування в учнів/учениць переконань щодо власного життя та здоров'я як найвищої людської цінності;
- формування основ здоров'язбережувальної компетентності учнів/учениць;
- надання учням інформації щодо принципів життєдіяльності людини, спрямованих на безпеку, збереження та розвиток здоров'я, власного та суспільного добробуту;
- формування навичок безпечної поведінки в умовах воєнного часу та в інших надзвичайних ситуаціях, прийняття зважених рішень для збереження здоров'я, забезпечення безпеки й добробуту;
- розвиток життєвих навичок, необхідних для збереження здоров'я, забезпечення безпеки і добробуту, успішної соціалізації та самореалізації особистості, застосування засвоєних знань і вмінь у повсякденному житті на засадах сталого розвитку суспільства;
- формування свідомої мотивації щодо збереження та зміцнення фізичного, психічного, духовно-го та соціального здоров'я;
- виховання поваги до Конституції України, державної символіки, української нації, державної мови України.

Головною ідеєю інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» є формування компетентностей і наскрізних умінь щодо безпеки та здоров'я як власних, так і людей навколо під час воєнного стану й надзвичайних ситуацій, безпеки в побуті, психологічного благополуччя, орієнтації в сучасному інформаційному просторі, розвитку підприємливості, фінансової грамотності, формування національної ідентичності учнів/учениць 5–6 класів, спонуканні їх до благодійної діяль-

ності. Організація освітнього процесу з реалізації інтегрованого курсу передбачає: зв'язок навчання із життям, свідомий вибір здобувачами освіти здорового та безпечного способу життя, посилення їхньої мотивації до навчання, реалізацію діяльнісного та компетентнісного підходу до навчання, розвиток самостійності й активності учнів/учениць, розвиток у них уміння протистояти викликам і ризикам сьогодення, адаптуватися до дійсності, вміння спілкуватися, вирішувати конфліктні ситуації, співпрацювати з однолітками в процесі різних видів діяльності, що дає змогу кожному громадянину жити власним добробутом і сталим розвитком.

Ціннісні орієнтири та принципи модельної навчальної програми

Основою модельної навчальної програми є такі **ціннісні орієнтири**:

- повага до особистості учня та визнання пріоритету його пізнавальних інтересів, ставлень, прагнень, наполегливості, досвіду, власного вибору, загальнолюдських цінностей при визначенні мети та організації освітнього процесу, покладених в основу реалізації Державного стандарту базової середньої освіти;
- забезпечення рівного доступу кожного учня до освіти без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;
- дотримання принципів академічної доброчесності при взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності;
- становлення вільної особистості учня, підтримка його самостійності, підприємливості та ініціативності, розвиток критичного мислення та впевненості в собі;
- формування культури здорового способу життя учня, створення умов для забезпечення їхнього гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту;
- створення освітнього безпечного середовища, де панує атмосфера довіри, без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;
- утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії учнів/учениць між собою та з дорослими;
- усвідомлення культурних цінностей українського народу, патріотизму, історико-культурних надбань і традицій, формування активної громадянської позиції;
- плекання в учнів/учениць любові до рідного краю, відповідального ставлення до довкілля.

Програма спрямована на формування наскрізних щодо всіх ключових компетентностей умінь, реалізує компетентнісний потенціал соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі за всіма ключовими компетентностями та забезпечує досягнення обов'язкових очікуваних результатів навчання, визначених Державним стандартом для 5–6 класів за освітньою галуззю «Соціальна і здоров'язбережувальна», відповідно до яких учень/учениця:

- турбується про особисте здоров'я і безпеку, реагує на чинники і діяльність, яка становить загрозу для життя, здоров'я, добробуту власного і оточуючих;
- визначає альтернативи, прогнозує наслідки, ухвалює рішення з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я й добробуту;
- робить аргументований вибір щодо здорового способу життя, аналізує й оцінює відповідні наслідки й ризики;
- виявляє підприємливість і поводить етично для поліпшення здоров'я, безпеки й добробуту.

Програму побудовано з урахуванням таких **принципів**, як цілісність, неперервність, системність, наступність, спрямованість, дитиноцентризм, принцип зв'язку навчання із життям, який, зокрема, реалізується шляхом розгляду життєвих ситуацій, залучення особистого досвіду учня та розв'язання ними ситуативних завдань, опануванні ключових життєвих умінь і навичок безпечної для життя та здоров'я поведінки.

Пріоритетні напрями програми

Пріоритетними напрямками програми є формування відповідальності учнів/учениць за власне життя, здоров'я та добробут; висвітлення безпекових питань, що пов'язані з ризиками воєнного часу,

та питань щодо надання психологічної самопоміги; реалізація засад концепції сталого розвитку суспільства; комунікативно зорієнтованого та діяльнісного підходів до навчання; національно-патріотичного виховання під час викладання інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека, добробут» у 5–6 класах; побудова навчального матеріалу з урахуванням концепції навчання впродовж життя; орієнтація на події соціального і природного довкілля.

Інтегрований курс «Здоров'я, безпека, добробут» у 5–6 класах забезпечує наступність між початковою і базовою середньою освітою з урахуванням вікових психолого-педагогічних особливостей учнів/учениць і логічне продовження інтегрованого пропедевтичного курсу «Я досліджую світ» у початковій школі. У програмі забезпечено наступність і послідовність вивчення тем від 5 до 6 класу, які впорядковано за модулями.

Вибір шляхів реалізації мети соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі й завдань інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» обумовлено особливостями організації освітнього процесу на засадах його двоскладовості: понятійна та діяльнісна частини курсу включають навчання на основі життєвих навичок, активну взаємодію всіх учасників освітнього процесу, використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання, вправи для опанування ключових умінь і навичок щодо безпечної поведінки, збереження життя і зміцнення здоров'я.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Розділ 1. СТРУКТУРА ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ ДЛЯ 5 КЛАСУ

Програма інтегрованого курсу для 5 класу містить три модуля, зміст яких розкривається такими розділами:

Модуль 1. Безпека і моє здоров'я.

- 1.1. Здоров'я та його складові.
- 1.2. Моя безпека під час воєнного стану та надзвичайних ситуацій.
- 1.3. Безпека у побуті.

Модуль 2. Психосоціальне благополуччя.

- 2.1. Особистий і суспільний добробут.
- 2.2. Навігація в сучасному інформаційному просторі.

Модуль 3. Добробут і моя підприємливість.

- 3.1. Будемо патріотами.
- 3.2. Моя підприємливість.

Розділ 2. СТРУКТУРА ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ ДЛЯ 6 КЛАСУ

Програма інтегрованого курсу для 6 класу містить три модуля, присвячених питанням безпеки в соціумі, громадському здоров'ю, особистому та суспільному добробуту, зміст яких розкривається такими розділами:

Модуль 1. Безпека в соціумі та громадське здоров'я.

- 1.1. Вплив соціального середовища на безпеку життєдіяльності.
- 1.2. Що для мене є громадське здоров'я?

Модуль 2. Психосоціальне благополуччя.

- 2.1. Психічна і духовна складові здоров'я.
- 2.2. Соціальна інтеграція.
- 2.3. Безпека в мережі інтернет.

Модуль 3. Добробут і підприємливість.

- 3.1. Мій внесок у суспільний добробут.
- 3.2. Підприємливість і фінансова грамотність.

За бажанням заклад освіти може змінювати послідовність вивчення пропонованих тем модулів.

Розділ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Реалізація модельної навчальної програми «Здоров'я, безпека та добробут». 5–6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти може здійснюватися за допомогою різноманітних навчальних матеріалів: навчальних посібників, підручників, індивідуального методичного забезпечення вчителя, зошитів із друкованою основою, щоденників спостережень тощо.

Ураховуючи зміст програми та теми модулів, освітній процес можна організовувати в класі та поза його межами: на екологічній стежині, в організованому «зеленому класі» на території закладу освіти чи парку, в обладнаному навчальному кабінеті (зокрема в кабінеті безпеки, кабінетах біології, історії, географії тощо), музейній кімнаті чи іншому навчальному кабінеті школи. За потреби може бути організовано навчання учнями за індивідуальною освітньою траєкторією, а також в умовах змішаного та дистанційного навчання.

Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» передбачає міжпредметні зв'язки з мовно-літературною, математичною, технологічною, соціальною, природничою, громадянською та історичною, мистецькою галузями.

Учителю під час організації освітнього процесу з інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» рекомендується зосередити увагу на проведенні занять із використанням методів навчання, що ґрунтуються на активній участі всіх учнів/учениць: робота в групах, обговорення, «мозкові штурми», розроблення концептуальних карт, рольові ігри, дискусії, творчі проєкти, створення лепбуків, написання есе, листів, виступів, інтерв'ю, аналіз життєвих ситуацій, онлайн-подорожі, екскурсії, складання алгоритмів дій і моделювання розв'язання проблеми тощо.

3.1. Очікувані результати, пропонований зміст інтегрованого курсу, види навчальної діяльності, 5 клас

Очікувані результати	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
Модуль 1. Безпека і моє здоров'я		
1.1. Здоров'я та його складові		
<p><i>Розуміє</i> взаємовплив фізичного, психічного і соціального здоров'я на особисте благополуччя; визначає основні складові здоров'я;</p> <p><i>обмірковує</i> альтернативні рішення стосовно свого здоров'я, безпеки і особистого добробуту в умовах вибору;</p> <p><i>встановлює</i> залежність між активним способом життя та здоров'ям людини;</p> <p><i>пояснює</i> наслідки недотримання здорового способу життя на молодий організм на основі аналізу інформації з різних джерел;</p> <p><i>усвідомлює</i> необхідність збереження і зміцнення свого здоров'я;</p>	<p>Людське життя як найвища цінність у сучасному світі. Повноцінний гармонійний розвиток здорової особистості.</p> <p>Що таке здоров'я, як його зберегти і зміцнювати.</p> <p>Цілісний підхід до здоров'я.</p> <p>Складові здоров'я. Вплив способу життя на здоров'я. Як зберегти своє здоров'я?</p>	<p>Створення мапи думок «Що таке здоров'я?».</p> <p>Запис власних міркувань щодо здорового способу життя, створення інфографіки.</p> <p>Створення лепбуку «Правила здорового способу життя». Практичне завдання: ознайомлення з внутрішньою будовою організму людини – виготовлення моделі-аплікації внутрішніх органів людини. Моделювання впливу шкідливих речовин на людський організм. Навчальний проєкт (орієнтовна тематика):</p>

<p><i>презентує</i> результати досліджень у формі графічної, табличної інформації або інфографіки, мультимедійної презентації; <i>визначає і виконує</i> прийнятні для себе дії щодо збереження та зміцнення власного здоров'я.</p>		<p>«Здоровим бути модно»; «Марафон здорового харчування»; «Твоє здоров'я – у твоїх руках»; «10 000 кроків на день»; «Що я можу зробити, щоб бути здоровим».</p>
1.2. Моя безпека під час воєнного стану та надзвичайних ситуацій		
<p><i>Усвідомлено</i> оцінює потенційні небезпеки у щоденному житті;</p> <p><i>наводить</i> приклади небезпек навколишнього середовища; <i>демонструє</i> способи самоконтролю в екстремальних ситуаціях;</p> <p><i>знаходить</i> інформацію щодо моделей безпечної поведінки при поводженні з вибухонебезпечними предметами в різних джерелах і перевіряє її достовірність;</p> <p><i>діє</i> за алгоритмом відповідно до інструкцій у небезпечних ситуаціях;</p> <p><i>визначає</i> ризики і небезпеки воєнного часу для здоров'я і безпеки людини;</p> <p><i>демонструє</i> модель безпечної поведінки під час повітряної тривоги;</p> <p><i>помічає та розпізнає</i> сигнальні знаки (надписи, зображення, предмети), що інформують про наявність небезпеки від вибухонебезпечних предметів; <i>демонструє</i> способи самоконтролю та алгоритм дій в екстремальних ситуаціях;</p> <p><i>поєднує</i> інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, мультимедійну) у межах власних міркувань щодо безпечної поведінки;</p> <p><i>надає</i> першу долікарську допомогу, звертається до необхідних служб відповідно до ситуації;</p> <p><i>визначає</i> ступінь складності ушкоджень і травм, надає долікарську допомогу собі та іншим особам у випадку ушкоджень чи травм у межах своїх можливостей;</p>	<p>Принципи безпеки життєдіяльності. Життєві навички, сприятливі для здоров'я, безпеки і добробуту.</p> <p>Безпека особистості в сучасному світі.</p> <p>Моя безпека: з чого вона починається? Види безпеки.</p> <p>Безпечне середовище і здоров'я. Як вибрати правильні дії в разі надзвичайних ситуацій. Правила евакуації для дітей.</p> <p>Безпечна поведінка. Моя формула безпеки.</p> <p>Безпека в умовах війни. Види і рівні загроз воєнного часу.</p> <p>Заходи безпеки під час повітряної тривоги. Як зібрати «рюкзак безпеки».</p> <p>Шляхи і правила евакуації (у школі, вдома, на вулиці, у громадському місці). Види укриттів. Найбезпечніші місця в будинку, «правило двох стін». Як поводитися, опинившись під завалами.</p> <p>Увага: міні! Небезпечні предмети (знахідки) – вмію їх розпізнати</p> <p>Домедична допомога при надзвичайних станах.</p> <p>Види та ступінь складності ушкоджень і травм. Способи надання долікарської допомоги. Алгоритм виклику «швидкої допомоги» відповідно до ситуації.</p>	<p>Складання асоціативної схеми за відповідями учнів, асоціації до поняття «безпека»</p> <p>Дослідження прикладів небезпечних ситуацій. «Мозковий штурм» з метою з'ясування сутності понять «безпека», «небезпека». Асоціативна карта «З чого починається твоя безпека?».</p> <p>Командна робота (артколаж) «Безпека особистості в сучасному світі».</p> <p>Робота в групах «Складання формули безпеки».</p> <p>Моделювання ситуацій щодо оцінювання ризиків і загроз під час воєнного стану.</p> <p>Робота в групах: збираємо «валізу безпеки».</p> <p>Відпрацювання алгоритму дій під час потрапляння в небезпечну ситуацію.</p> <p>Складання пам'ятки безпечної поведінки під час евакуації у школі, вдома, на вулиці, у громадському місці.</p> <p>Робота з картками, аналіз попереджувальних знаків.</p> <p>Моделювання ситуації виклику «швидкої допомоги».</p> <p>Відпрацювання навичок самопомоги при забиттях; зупинення незначної кровотечі, обробка подряпин, невеликих ран.</p>

<p><i>приймає</i> рішення щодо надання самопомоги та допомоги іншим особам, звернення до інших осіб чи відповідних служб;</p> <p><i>розпізнає</i> небезпечні ситуації, усвідомлює небезпеку зброї масового ураження;</p> <p><i>проєктує</i> власну поведінку в надзвичайних ситуаціях називає ознаки отруєння хлором/аміаком;</p> <p><i>усвідомлено</i> діє відповідно до інструкції щодо надання першої допомоги при отруєнні хлором/аміаком;</p> <p><i>прогнозує</i> наслідки своїх дій для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я і добробуту;</p>	<p>Як себе заспокоїти та подолати тривогу (страх).</p> <p>Ядерна загроза; що потрібно знати про «червону кнопку». Мій план дій під час ядерної загрози.</p> <p>Що важливо знати про хімічну небезпеку.</p> <p>Мої дії у випадку загрози виникнення хімічної небезпеки.</p> <p>Ознаки отруєння хлором. Перша допомога при отруєнні хлором.</p> <p>Ознаки отруєння аміаком. Перша допомога при отруєнні аміаком.</p>	<p>Складання інструкції з надання домедичної допомоги при кровотечі.</p> <p>Вправа на зниження стресу «Чотири стихії».</p> <p>Створення інфографіки «Мій план дій під час ядерної небезпеки».</p> <p>Моделювання ситуацій щодо дій під час застосування зброї масового ураження.</p> <p>Відпрацювання алгоритму дій під час хімічної атаки/ядерного удару.</p> <p>Створення лепбуку «Мої дії у разі хімічної аварії: коли тривога застала вдома, на вулиці, у громадському місці».</p> <p>Відпрацювання навичок надання першої допомоги при отруєнні аміаком/хлором.</p>
<p>1.3. Безпека в побуті</p>		
<p><i>Розпізнає</i> ймовірні небезпеки природного, техногенного, соціального характеру й побутового походження;</p> <p><i>поводиться</i> з дотриманням правил безпеки у небезпечних ситуаціях побутового характеру; аналізує найпоширеніші причини виникнення пожеж;</p> <p><i>обґрунтовує</i> необхідність власної відповідальності за поведінку в побуті та громадських місцях;</p> <p><i>розпізнає</i> знаки пожежної безпеки;</p> <p><i>наводить</i> приклади ситуацій, у яких можна отруїтися чадним газом;</p> <p>толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні й різні думки учасників дискусії;</p> <p><i>розпізнає</i> побутові небезпеки, що становлять загрозу для життя та здоров'я;</p>	<p>Пожежна безпека. «Трикутник вогню». Поради рятувальників щодо дотримання правил пожежної безпеки. Виклик рятувальних служб.</p> <p>Пожежна безпека в побуті та на природі. Правила розпалювання багаття.</p> <p>Що необхідно робити, якщо в будинку, квартирі або школі пожежа? Алгоритм дій під час пожежі в громадському приміщенні.</p> <p>Дії, які не можна робити під час пожежі.</p> <p>Правила безпечного поводження з піротехнічними виробами.</p>	<p>Відпрацювання алгоритмів виклику рятувальних служб.</p> <p>Розв'язування ситуаційних завдань щодо пожежних небезпек.</p> <p>Відпрацювання алгоритму дій під час пожежі в громадському місці.</p> <p>Ознайомлення із засобами гасіння пожежі.</p> <p>Інсценування евакуації зі шкільного кабінету.</p> <p>Моделювання алгоритму дій під час пожежі вдома.</p>

<p><i>пояснює</i> послідовність дій у небезпечній ситуації побутового походження;</p> <p><i>обґрунтовує</i> необхідність власної відповідальності за поведінку в побуті;</p> <p><i>моделює</i> послідовність дій у разі небезпечної ситуації на дорозі;</p> <p><i>розпізнає</i> приклади поведінки, дружньої до навколишнього середовища;</p> <p><i>моделює</i> взаємозв'язки між організмом людини і навколишнім середовищем;</p> <p><i>досліджує</i> чинники, що впливають на стан здоров'я і розвиток організму;</p> <p><i>аналізує</i> свої вчинки та вчинки однолітків під час небезпечних ситуацій на природі;</p> <p><i>обґрунтовує</i> необхідність власної відповідальності за поведінку в довкіллі.</p>	<p>Моя безпека в побуті. Небезпеки в моєму будинку.</p> <p>«Будь у безпеці на дорозі»: правила дорожнього руху для велосипедистів. Безпечна дорога. Будь помітним на дорозі.</p> <p>Екологічна безпека. Наслідки забруднення довкілля для життя та здоров'я. Як зберегти природне середовище.</p> <p>Безпека поведінки в довкіллі. Відпочинок на природі. Правила безпечної поведінки на відпочинку.</p> <p>Безпека взаємодії з дикими і бездомними тваринами.</p>	<p>Розгляд наслідків недотримання правил поведінки з піротехнічними виробами. Складання пам'ятки «Як поводитися під час пожежі».</p> <p>Мапа думок «Небезпеки в побуті».</p> <p>Моделювання ситуації несправності газової плити. Складання пам'ятки щодо безпеки поведінки вдома.</p> <p>Виготовлення флікерів-відбивачів. Проект відеороботи «Позитивний приклад використання дітьми та молоддю світлоповертальних елементів».</p> <p>Екологічний квест «Твоя екологічна безпека» .</p> <p>Робота в групах. Аналіз карток. Моделювання ситуації небезпек у довкіллі.</p>
Модуль 2. Психосоціальне благополуччя		
2.1. Особистий і суспільний добробут		
<p><i>Розуміє</i> зміст понять «психічне» та «емоційне» здоров'я;</p> <p><i>розуміє і визначає</i> свої потреби, бажання, інтереси та цілі;</p> <p><i>пояснює</i> значення здоров'я, безпеки і добробуту людини для її успішного майбутнього;</p> <p><i>висловлює</i> бажання пізнавати нове без шкоди для здоров'я;</p> <p><i>усвідомлює</i> власну/соціальну ідентичність та почуття власної гідності;</p> <p><i>усвідомлює</i> наслідки впливу стресу на стан здоров'я;</p> <p><i>розуміє</i> поняття «конфлікт», знає його види;</p>	<p>Психічне благополуччя. Емоційне здоров'я і його роль у житті людини.</p> <p>Особистий і суспільний добробут. Психологічна стійкість та її розвиток. Від чого залежить психологічна стійкість людини?</p> <p>Права дитини в Україні. Що необхідно для фізичного, психічного, емоційного здоров'я. Шляхи зміцнення здоров'я.</p> <p>Стрес. Наслідки стресу для організму. Розв'язання конкретних проблем. Конфлікт. Типи конфліктів. Як можливо уникнути конфлікту?</p>	<p>Асоціативна карта «Психічне благополуччя».</p> <p>Вправа «Позитивні думки». Техніки саморегуляції. Вправа «Безпечне місце».</p> <p>Розбір статей Концепції Організації об'єднаних націй про права дитини. Вправа «Види здоров'я».</p> <p>Гра «Долаємо стрес разом».</p> <p>Вправа «Я, ми та здоров'я». Бесіда «Види конфліктів».</p>

<p>досягає ефективного спілкування, виявляючи повагу до особистого простору інших осіб, для організації ефективної спільної діяльності, задоволення власних потреб і потреб інших осіб; діє ефективно з метою реалізації короткострокових цілей для досягнення успіху та задоволення власних потреб і потреб інших осіб;</p> <p>толерантно й коректно ставиться до відмінностей інших осіб;</p> <p>усвідомлює взаємозв'язок між думками і почуттями; значення розвитку навичок позитивного мислення, вміння планувати позитивне майбутнє;</p> <p>розрізняє складники особистого простору (інтимний, соціальний, публічний), поважає свій і чужий особистий простір під час спілкування;</p> <p>застосовує вербальні й невербальні засоби спілкування для конструктивної комунікації; усвідомлює значення справжньої дружби;</p> <p>розуміє роль соціальних контактів у житті людини.</p>	<p>Позитивне мислення. Оптимізм. Шкідливі та корисні думки.</p> <p>Планування майбутнього. Навчаємося позитивно мислити. Як позбутися шкідливих думок?</p> <p>Плануємо своє майбутнє. Мої потреби та плани на майбутнє.</p> <p>Соціальна взаємодія. Соціальна мережа контактів.</p> <p>Що таке особистий простір і чому він важливий. Теорія Хола про особистий простір.</p> <p>Відновлення стосунків, соціальне оточення, соціальні контакти.</p> <p>Друг, дружба. Чому важливе соціальне оточення людини?</p>	<p>Вправа «Розв'язання конфліктів».</p> <p>Гра «Крамничка приємних слів».</p> <p>Анкетування «Визначаємо власні потреби».</p> <p>Бесіда «Минуле, сьогодні, майбутнє».</p> <p>Вправа «Думки та почуття». Ментальна карта мого майбутнього.</p> <p>Створення схеми «Мій особистий простір».</p> <p>Бесіда «Хто такий друг».</p> <p>Вправа «Мережа соціальних контактів». Малюнок «Мій друг».</p> <p>Вправа «Словесний портрет мого друга».</p>
<p>2.2. Навігація в сучасному інформаційному просторі</p>		
<p>Орієнтується у сучасному інформаційному просторі, читає з розумінням інформацію, записану (передану) в різний спосіб;</p> <p>виявляє приховану й очевидну інформацію;</p> <p>висловлює припущення, доводить надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки цитатами й фактами;</p> <p>використовує надійні джерела інформації;</p> <p>розпізнає фейки у соціальних мережах;</p>	<p>Безпека спілкування в інтернеті. Навіщо сучасній людині критичне мислення?</p> <p>Засоби масової інформації та інші постачальники інформації (бібліотеки, музеї, Інтернет).</p> <p>Фактчекінг різних видів контенту. Що таке маніпуляція?</p> <p>Фейк як механізм інформаційної маніпуляції: ознаки та загрози. Застосування інструментів перевірки інформації на практиці.</p> <p>Етика соціальних мереж. Основи кібербезпеки.</p>	<p>Медіагра «Ти мені віриш чи ні?». Аналіз новин із телефону, журналістський сюжет.</p> <p>Медіагра «Екранізація»: інсценування невеликих фрагментів із фільмів, телевізійних програм, рекламних роликів.</p> <p>Рольова гра-імпровізація «Випуск новин».</p> <p>Як спілкуватися в інтернеті: чеклист користувача.</p> <p>Вправа «Створення сторінки в соціальних мережах».</p>

Модуль 3. Добробут і моя підприємливість		
3.1. Будьмо патріотами		
<p><i>Усвідомлює</i> власну/соціальну ідентичність та почуття власної гідності; <i>виявляє</i> повагу до своєї держави, нації та національних традицій; <i>виявляє</i> повагу до Конституції України, законів України, державної символіки; <i>виявляє</i> толерантне ставлення до інших народів, культур і традицій, шанобливо ставиться до їхніх традицій та звичаїв; <i>розпізнає</i> добродійну діяльність; оперує поняттями «добродійність», «волонтерство», «волонтер»; <i>виявляє</i> чуйність до осіб, які потребують допомоги.</p>	<p>Патріотизм. Національна свідомість.</p> <p>Національні/сімейні традиції, звичаї. Основні риси українського народу. Мої сімейні традиції.</p> <p>Взаємодопомога як спосіб життя: що потрібно знати про волонтерство.</p> <p>Супергероєм може стати кожен.</p>	<p>Створення та обговорення повідомлень «Унікальність кожного народу. Унікальність українського народу».</p> <p>Розробка проєкту «Хто ми є».</p> <p>Створення лепбуку «Мої сімейні традиції». Творчий проєкт «Мій родовід- мое коріння». Акції пам'яті.</p> <p>Складання «хмари слів» «Волонтерський рух».</p> <p>Дослідження волонтерського руху рідного краю.</p>
3.2. Моя підприємливість		
<p><i>Вирішує</i>, як діяти у повсякденних ситуаціях із користю для здоров'я, безпеки та добробуту; <i>складає</i> перелік продуктів харчування, спожитих упродовж дня, аналізує їхню корисність та вартість; <i>аналізує</i> взаємозв'язок між потребами людини та обмеженістю природних ресурсів планети <i>обґрунтовує</i> обмеженість ресурсів (зокрема часу, здоров'я, фінансів); <i>пропонує</i> рішення щодо економії грошей, матеріальних цінностей та ощадливого ставлення до природних ресурсів; <i>генерує</i> нові ідеї, аналізує, ухвалює оптимальні рішення щодо правил користування грошима <i>приймає</i> рішення у сфері фінансових операцій, знає складові власного бюджету; <i>пояснює</i> потенціал фінансових ресурсів; <i>розпізнає</i> поняття «родинний бюджет», «фінансові ресурси», «доходи», «видатки».</p>	<p>«Потреби» – «інтереси» – «цінності». Фактори, що визначають потреби людей</p> <p>Культура споживання. Задоволення власних потреб. Вибір речей та продуктів харчування. Правила відповідального споживача.</p> <p>Потреби людини й обмеженість природних ресурсів.</p> <p>Мої потреби, бажання, інтереси та цілі. Як бути успішним?</p> <p>«Майстерня майбутнього». Я – підприємливий. Практична кмітливість.</p> <p>Фінансова грамотність. Обчислюємо та аналізуємо родинний бюджет.</p> <p>Символи, пов'язані з грошима. Види прибутку для сімей.</p> <p>Як підприємливість може допомогти у майбутньому.</p>	<p>Вправа: аналіз дій героїв мультиків про мотивацію та досягнення мети.</p> <p>Вправа: «Витрати та заощадження».</p> <p>Інфографіка «Правила відповідального споживача»</p> <p>Проєкт «Сортуємо сміття правильно».</p> <p>Малюємо портрет «Я у майбутньому».</p> <p>Есе на тему: «Чи всі люди мають бути підприємливими».</p> <p>Складаємо власний бюджет на місяць.</p> <p>Вправа «Сходінки до успіху».</p>

3.2. Очікувані результати, пропонований зміст інтегрованого курсу, види навчальної діяльності, 6 клас

Очікувані результати	Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
Модуль 1. Безпека в соціумі та громадське здоров'я		
1.1. Вплив соціального середовища на безпеку життєдіяльності		
<p><i>Визначає</i> своє місце у соціумі;</p> <p><i>усвідомлює</i> важливість дотримання принципів безпеки поведінки в соціумі;</p> <p><i>усвідомлює</i> поняття «безпека», «небезпека»;</p> <p><i>розпізнає</i> можливі небезпеки природного, техногенного, соціального характеру і побутового походження;</p> <p><i>діє</i> за алгоритмом відповідно до інструкцій у небезпечних ситуаціях;</p> <p><i>розрізняє</i> види та усвідомлює ризики воєнного часу;</p> <p><i>демонструє</i> прихильність до безпечних і корисних практик поведінки, які зменшують ризики для життя і здоров'я або запобігають їм;</p> <p><i>помічає</i> та розпізнає вибухонебезпечні предмети, що становлять небезпеку;</p> <p><i>діє</i> за інструкцією (алгоритмом) поводження в разі виникнення небезпечних ситуацій, поаязаних із вибухонебезпечними предметами, використовуючи інформацію, що міститься в тексті інструкції;</p> <p><i>знає</i> та дотримується основних правил поводження з вибухонебезпечними речовинами;</p> <p><i>демонструє</i> дотримання правил безпеки поведінки під час ситуацій, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами;</p>	<p>Соціальне середовище і людина. Що належить до соціального середовища. Види небезпек.</p> <p>Ризики й небезпеки в умовах війни. Поняття про ризик. Виправдані і невинуваті ризики.</p> <p>Принципи безпеки життєдіяльності.</p> <p>Безпека і небезпека життя. Правила безпеки: знаю та дотримуюсь.</p> <p>Аналізую і прогножую власну безпечну поведінку. Живу і навчаюсь, дотримуючись правил безпеки.</p> <p>Які небезпеки навколо мене? Природні, техногенні та соціальні небезпеки.</p> <p>Порядок дій при настанні небезпечної ситуації. Ризики воєнного стану. Повітряна тривога: алгоритм дій.</p> <p>Комендантська година: що варто знати? Як уберегти своє життя під завалами. Правила поведінки під час обстрілів та перебування близько із зоною бойових дій.</p> <p>Міни: вибухо-небезпечні пастки для життя. Як уберегтися.</p> <p>Радіаційно-хімічна загроза. Мої дії.</p>	<p>Створення мапи думок «Що таке соціум?».</p> <p>Асоціативний кущ «Безпека в соціумі».</p> <p>Занотовування власних міркувань щодо небезпек у реальному житті.</p> <p>Вправа «Допоможімо». Аналіз ситуацій.</p> <p>Моделювання алгоритму дій під час настання небезпечної ситуації.</p> <p>Проект «Небезпеки, які несуть війни».</p> <p>Відпрацювання алгоритму дій під час евакуації: коли тривога застала вдома, на вулиці, у громадському місці.</p> <p>Моделювання поведінки в разі обвалу приміщення.</p> <p>Розв'язування ситуативних завдань.</p> <p>Аналіз алгоритму дій у разі небезпеки від вибухонебезпечних предметів.</p> <p>Гра «Небезпечні знахідки».</p> <p>Складання пам'ятки «Правила поводження з вибухонебезпечними речовинами».</p>

<p><i>володіє</i> практичними навичками користування засобами зв'язку для інформування відповідних служб (рятувальних, аварійних) і звернення по допомогу в небезпечних ситуаціях, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами; <i>усвідомлює</i> небезпеку, яку становить радіаційно-хімічна загроза;</p> <p><i>діє</i> відповідно до правил поведінки під час радіаційно-хімічної загрози;</p> <p><i>приймає</i> рішення щодо надання самопомоги і допомоги іншій особі в ситуаціях, пов'язаних із наданням домедичної допомоги; надає першу долікарську допомогу, звертається до необхідних служб відповідно до ситуації;</p> <p><i>володіє</i> техніками психо-емоційного самоконтролю; <i>усвідомлює</i> небезпеки на дорозі; <i>аналізує</i> негативний вплив недотримання правил безпеки поведінки на дорозі на власне життя;</p> <p><i>демонструє</i> модель безпечної поведінки на дорозі та в громадському транспорті; <i>діє</i> за алгоритмом відповідно до інструкцій у небезпечних ситуаціях;</p> <p><i>протидіє</i> проявам агресії та неповаги щодо власної безпеки; <i>вміє</i> оцінити небезпечну ситуацію та знає конкретні дії, що допоможуть заспокоїтися; <i>усвідомлює</i> небезпеку, яку становить пожежа; <i>розуміє</i> важливість професії пожежника;</p> <p><i>володіє</i> практичними навичками поведінки в разі пожежної небезпеки;</p> <p><i>розпізнає</i> ймовірні небезпеки природного походження; <i>поводиться</i> безпечно у природному середовищі;</p>	<p>Допомога поряд: як звернутися по допомогу?</p> <p>Як допомогти собі й іншим в разі небезпеки. Перша допомога при різних непередбачуваних випадках. Види кровотеч: першочергові дії. Види травм та забоїв. Вміння допомогти іншій особі. Вміст аптечки. Долаємо паніку: самоконтроль у надзвичайних ситуаціях.</p> <p>Безпека пішохода. Як уберегти своє життя на дорозі. Моя безпечна поведінка під час подорожей та відпочинку. Я – велосипедист/велосипедистка, учасник руху. Моя безпека на залізничному переїзді.</p> <p>Ризики та небезпеки на дорозі. Правила безпеки поведінки в громадському транспорті.</p> <p>Небезпека від вогню. Школа пожежників.</p> <p>Небезпеки природного середовища.</p>	<p>Хмара думок «Радіація – це...».</p> <p>Відпрацювання алгоритму дій під час радіаційно-хімічної загрози.</p> <p>Ситуативна гра: «Відпрацювання навичок дій надання самопомоги при різних травмах».</p> <p>Виготовлення брошури з номерами екстрених служб. Руханка «Самопомога».</p> <p>Відпрацювання навичок техніки заземлення.</p> <p>Дослідження «Як колір одягу впливає на видимість пішохода в темряві». Проект «Зроби себе видимим на дорозі», виготовлення флікерів. Аналіз небезпечних ситуацій на дорозі.</p> <p>Дослідження «Види громадського транспорту». Рольова гра «Я – пасажир».</p> <p>Моделювання безпечної та етичної поведінки під час конфліктної ситуації в громадському транспорті.</p> <p>Робота з картками. Складання поради для друзів «Пожежна безпека вдома», «Пожежна безпека в громадському місці». Моделювання ситуації «Пожежа у школі».</p>
---	---	---

<p><i>усвідомлює</i> наслідки забруднення довкілля для життя і здоров'я людини.</p>	<p>Наслідки забруднення довкілля для життя і здоров'я людини. Способи збереження природного середовища.</p>	<p>Гра «Крокодил безпеки». Проект «Дослідження небезпек у довкіллі». Створюємо кластер на тему «Як зберегти природне середовище».</p>
<p>1.2. Що для мене є громадське здоров'я?</p>		
<p><i>Досліджує</i> та приймає зважені рішення, що впливають на здоров'я організму; <i>розпізнає</i> ризики і небезпеки, пов'язані з інфекціями; <i>оцінює</i> надійність різних джерел інформації щодо інфекційних захворювань; <i>володіє</i> інформацією щодо правильного харчування; <i>усвідомлює</i> наслідки неправильного харчування, обґрунтовує наслідки вибору продуктів харчування для здоров'я.</p>	<p>Права дитини. Право на здоров'я та повноцінне життя. Захист здоров'я населення. Яку небезпеку мають інфекційні захворювання? Інфекції, що передаються через кров. ВІЛ-інфекція і СНІД. Профілактика неінфекційних захворювань. Мій раціон харчування. Рухова активність і здоров'я.</p>	<p>Дослідження складових громадського здоров'я. Асоціативний куш «Права дитини». Мапа думок «Що таке карантин? Коли він необхідний?». Дискусія: «Вакцинація. За чи проти?». Створення пам'ятки «Як уберегти себе від інфекції». Збір медіаінформації про інфекційні захворювання та вакцинацію. Створення лепбуку «Мої дії у разі карантину». Проектна робота: «ВІЛ/СНІД. Ти повинен це знати!». Моделювання впливу проблеми ожиріння на молодий організм. Гра «Корисна їжа». Виконання руханки.</p>
<p>Модуль 2. Психосоціальне благополуччя</p>		
<p>2.1. Психічна і духовна складові здоров'я</p>		
<p><i>Усвідомлює</i> своє призначення і розуміє сенс життя, прийняття загальнолюдських цінностей, залученості до культурної спадщини людства; <i>розуміє</i> особливості психічного розвитку особистості; <i>аналізує і визначає</i> різні аспекти способу життя, що дарують користь і задоволення (радість) як складники повноцінного життя; <i>усвідомлено</i> підходить до прийняття рішень та формування корисних звичок для здоров'я; <i>визначає</i> прагнення і потреби у сфері власного особистісного розвитку та навчання; <i>прогнозує</i> наслідки шкідливих звичок на власний організм;</p>	<p>Гармонійний розвиток особистості. Складові здорової успішної особистості. Які є потреби в людини, види потреб. Як навчитися правильно робити вибір. Корисні й шкідливі звички. Вплив звичок на здоров'я. Самооцінка, її адекватність та способи поліпшення. Види самооцінки. Як самооцінка впливає на якість життя? Навіщо людині критичне мислення? Мотивація до навчання – ключ до життєвого успіху. Як навчитися вчитись. Крокуємо сходишками навчання до успіху. Формула успіху. Видатні українці в історії країни. Психологічна стійкість людини. Як бути психологічно стійким? Практика ресурсності.</p>	<p>Арт – терапевтична вправа: «Особистість у соціумі». Моделювання ситуації прийняття зважених рішень. Створення плану дій щодо формування корисної звички. Написання твору-роздуму: «Навіщо потрібно вчитися?». Інфографіка «Складові успішного навчання»; Вправа: розроблення кроків (дій) до успішного майбутнього.</p>

<p><i>дотримується алгоритму прийняття зважених рішень; відстежує власний поступ у навчанні і висловлює бажання пізнавати нове без шкоди для здоров'я;</i></p> <p><i>усвідомлено</i> ставиться до власного майбутнього; вміє долати невдачі, керувати стресами;</p> <p><i>володіє</i> техніками психологічної стійкості; <i>розуміє</i> поняття «стрес», «емоції», «психоемоційна гігієна»;</p> <p><i>усвідомлює</i> небезпечність вживання психоактивних речовин;</p> <p><i>розрізняє</i> достовірну та фейкову інформацію про психоактивні речовини;</p> <p><i>досліджує</i> позитивні й негативні соціальні впливи.</p>	<p>Що таке стрес? Контролюємо свої емоції. Правила психоемоційної гігієни.</p> <p>Як усвідомлено приймати рішення. Види рішень. Алгоритм прийняття зважених рішень. Рішення, важливі для здорового та безпечного життя.</p> <p>Вплив психоактивних речовин на здоров'я. Вплив однолітків на формування особистості. Протидія тиску і маніпуляціям.</p>	<p>Обговорення: «Яке моє джерело сили?».</p> <p>«Мапа думок»: поняття «Стрес». Складаємо пам'ятку «Правила психоемоційної гігієни».</p> <p>Моделювання проблемних ситуацій.</p> <p>Відпрацювання алгоритму дій у разі психологічного тиску.</p>
2.2. Соціальна інтеграція		
<p><i>Розуміє</i> своє місце в соціумі;</p> <p><i>пояснює</i>, що здоров'я і добробут є піддруктям успішного майбутнього;</p> <p><i>визначає</i> характеристики особистого й суспільного добробуту; дотримується етики спілкування;</p> <p><i>усвідомлює</i> важливість навчання;</p> <p><i>здатний</i> аналізувати проблеми та приймати зважені рішення, контролювати емоції у конфліктних ситуаціях;</p> <p><i>аналізує</i> переваги і недоліки різних стилів спілкування; <i>упевнено поводить</i>ся в різних життєвих ситуаціях;</p> <p><i>виявляє</i> толерантність до смаків і поглядів інших;</p> <p><i>усвідомлено вибирає</i> коло спілкування, яке сприяє здоров'ю;</p>	<p>Соціальна інтеграція. Безпека в соціальному середовищі.</p> <p>Навички спілкування. Значення упевненої поведінки для здоров'я. Що таке фабінг і чому він небезпечний.</p> <p>Види стосунків. Стосунки в родині, класі, соціумі.</p> <p>Конфлікти: учасники та ролі. Поняття про конфлікт. Види конфліктів. Шляхи подолання конфліктних ситуацій.</p> <p>Як подолати шлях від конфлікту до порозуміння.</p> <p>Самоконтроль у конфліктних ситуаціях. Стосунки з однолітками.</p> <p>Підліткові компанії. Ознаки дружніх, недружніх і небезпечних компаній.</p>	<p>Обговорення ситуацій.</p> <p>Робота в парах: вправа з картками.</p> <p>Вправа «Позитивні думки».</p> <p>Відпрацювання навичок упевненої поведінки у життєвих ситуаціях.</p> <p>Складання плану покращення міжособистісних стосунків.</p> <p>Моделювання ситуації із конструктивним розв'язанням конфліктів.</p> <p>Написання есе «Я та мої друзі».</p>

<p><i>розпізнає</i> прояви фізичного і психологічного насилля; здатний до самоконтролю; <i>володіє</i> техніками заземлення та самоконтролю.</p>	<p>Способи протидії агресії та насиллю у підлітковому середовищі. Техніки заземлення та самоконтролю.</p>	<p>Відпрацювання навичок самоконтролю у конфліктних ситуаціях.</p>
<p>2.3. Безпека в мережі інтернет</p>		
<p><i>Орієнтується</i> у сучасному інформаційному просторі, <i>читає з розумінням</i> інформацію, записану (передану) у різний спосіб; <i>виявляє</i> приховану й очевидну інформацію;</p> <p><i>використовує</i> надійні джерела інформації;</p> <p><i>розуміє</i> зміст понять «кібербезпека», «номофобія», «фейк»;</p> <p><i>знає</i>, як діяти та де можна отримати допомогу у разі потрапляння в небезпечні ситуації в соціальних мережах;</p> <p><i>розпізнає</i> фейки у соціальних мережах;</p> <p><i>усвідомлює</i> вплив надмірного часу, проведеного онлайн, на власний організм.</p>	<p>Критичне мислення, або Чому необхідно бути медіаграмотним.</p> <p>Безпечне спілкування в інтернеті.</p> <p>Приховані ризики і загрози інтернету. «Золоте» правило інтернету. «Тривожна валіза» з кіберзахисту.</p> <p>Контент, що шкодить, кібербулінг та онлайн-грумінг – як захистити дитину. Дезінформація та правила реагування на неї. Реклама навколо нас.</p> <p>Надмірний час онлайн: ознаки, ризики.</p> <p>Номофобія – хвороба XXI століття.</p>	<p>Кросенс «Медіаграмотність».</p> <p>Вправа: збираємо «тривожну валізу» з кіберзахисту. Створення сюжету для соціальних мереж.</p> <p>Малюємо комікс. Розроблення плану із протидії кібербулінгу.</p> <p>Аналіз онлайн-реклам. Розроблення алгоритму дій щодо поводження з дезінформацією.</p> <p>Вправа: щоденник екранного часу. Акція «День без телефону».</p>
<p>Модуль 3. Добробут і підприємливість</p>		
<p>3.1. Мій внесок у суспільний добробут</p>		
<p><i>Утвердження</i> в свідомості і почуттях патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;</p> <p><i>усвідомлює</i>, що створення цінності (безпеки, здоров'я і добробуту) має ґрунтуватися на засадах соціальної справедливості;</p> <p><i>розуміє</i> престижність військової служби, демонструє ставлення до військовослужбовця як до захисника України, героя;</p> <p><i>вирізняє</i> ознаки добродійності; ідентифікує способи і можливість здійснення добродійності;</p>	<p>Суспільний добробут. Складники суспільного добробуту. Від чого залежать особистий і суспільний добробут.</p> <p>Громада та моє місце в ній. Відповідальність у своїх діях повсякденному житті нашої громади.</p> <p>Життєві цінності. Родинні цінності. Цінності українського народу.</p> <p>Які я маю права. Сутність громадянського і конституційного обов'язку в Україні.</p> <p>Патріотизм. Правова культура. Національна пам'ять.</p>	<p>«Хмара слів»: «громада», «суспільний добробут».</p> <p>Вправа «Планування заходів на користь класу, школи, громади».</p> <p>Проект «Ми – українці».</p> <p>Проект дослідження «Кращі громади рідного краю».</p> <p>Бесіда «Твої права та обов'язки».</p> <p>Акції пам'яті захисників України. Перегляд відеороликів про видатні досягнення дітей з особливими освітніми потребами.</p>

<p><i>розуміє поняття «безкорисна допомога»;</i></p> <p><i>виявляє чуйність до осіб, які потребують допомоги;</i></p> <p><i>пояснює значення волонтерського руху в Україні.</i></p>	<p>Гуманність; чуйність; повага до ідей інших осіб; підтримка осіб з інвалідністю.</p> <p>Повага до живих істот; співчуття; протидія жорсткому поводженню з тваринами.</p> <p>Волонтерство. Волонтерський рух в Україні. Роль волонтерства в умовах війни.</p>	<p>Проект «Як допомогти безпритульним тваринам».</p> <p>Бесіда «Волонтерство в умовах війни»</p> <p>Есе на тему волонтерської діяльності.</p>
3.2. Підприємливість і фінансова грамотність		
<p><i>Оперує основними економічними поняттями (гроші, зайнятість, підприємництво тощо);</i></p> <p><i>розрізняє та зазначає законні джерела доходів для свого віку; вміє раціонально розпоряджатися власними грошима;</i></p> <p><i>розуміє вагу зусиль, докладених дорослими, для отримання доходів;</i></p> <p><i>вирізняє чинники фінансового становища, які мають позитивний вплив на здоров'я і добробут;</i></p> <p><i>аналізує взаємозв'язок між потребами людини та обмеженістю ресурсів;</i></p> <p><i>усвідомлено ставиться до збереження природних ресурсів і довкілля;</i></p> <p><i>визначає потребу ощадливого використання ресурсів і повторної переробки вторинної сировини.</i></p>	<p>Розвиток самооцінки, відповідальності та успіху у житті. «Договір успіху. Повага. Активність. Лідерство».</p> <p>Ділова активність: що таке підприємливість.</p> <p>Підприємець та його роль у ринковій економіці. Самооцінка підприємницьких якостей.</p> <p>Підприємливість в умовах воєнного стану.</p> <p>Фінансова безпека.</p> <p>Природне середовище як ресурс. Людина, дружна до природи.</p> <p>Раціональне природокористування і економія ресурсів.</p> <p>Культура споживання і поведінка відповідального споживача.</p>	<p>Вправа «Портрет людини- господаря».</p> <p>Завдання: «Як приймати рішення про придбання товару або послугу?».</p> <p>Як зібрати кошти для допомоги ЗСУ.</p> <p>Розгляд кейсів щодо ощадливого використання ресурсів.</p> <p>Мапа думок «Що ми можемо зробити для збереження природи вже сьогодні?»;</p> <p>Робота над проектом «Заощадження при сплаті за комунальні послуги у моїй родині».</p> <p>«Вернісаж ідей»: «Друге життя» побутових речей».</p> <p>Моделювання дій при відвідуванні супермаркету.</p> <p>Створення творчого продукту про правила поведінки відповідального споживача.</p>

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Результати навчальних досягнень здобувачів освіти з інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» підлягають оцінюванню, зорієнтованому на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь, та вимоги до обов'язкових результатів навчання в соціальній і здоров'язбережувальній освітній галузі, що визначені Державним стандартом базової середньої освіти.

Педагогічним працівникам закладу освіти необхідно врахувати, що Міністерством освіти і науки України визначено основні види оцінювання результатів навчання учнів/учениць: поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання. Педагогічна рада закладу загальної середньої освіти може прийняти рішення про оцінювання результатів навчання відповідно до вимог освітньої програми закладу освіти.

Кількість годин на вивчення інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» у 5–6 класах відповідає рекомендаціям, визначеним Типовою освітньою програмою, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України № 235 від 19.02.2021 р. «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України про освіту (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>.
3. Державний стандарт початкової освіти: Постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>.
4. Про Національну стратегію розбудови безпечної і здорового освітнього середовища у новій українській школі. Указ Президента України №195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>.
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 р. № 301-р Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#Text>.
6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>.
7. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
8. Методичні рекомендації для розроблення модельних навчальних програм (лист Міністерства освіти і науки України від 24.03.2021 № 4.5/637-21) <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/03/25/metod.pdf>

Цитувати: Дудко С. Г., Ярошенко Т. І., Калініченко І. О., Водолазська Т. В.. Модельна навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут. 5–6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти. Постметодика. 2023. № 2–3. С. 115–131.

© Дудко С. Г., Ярошенко Т. І., Калініченко І. О., Водолазська Т. В., 2023. Стаття надійшла в редакцію 20.10.2023